

Gibanje MLADI RAZISKOVALCI KOROŠKE
(Področje: TURIZEM)

MOJ DOMAČI KRAJ

Avtorice: Hana Gostečnik, Manca Urbanc, Lara Glasenčnik

Mentor: Andrej Glasenčnik
Somentorica: Tanja Glasenčnik

Leto izdelave: 2020/2021

Šola: OŠ Razbor

KAZALO

1. UVOD.....	1
2. TEORETIČNI DEL.....	2
2. 1. KRAJ.....	2
2. 2. KULTURNA DEDIŠČINA.....	2
2. 2. 1. ŠEGE IN NAVADE	2
2. 3. NARAVNA DEDIŠČINA	2
3. EMPIRIČNI DEL.....	3
3. 1. RAZBOR.....	3
3. 1. 1. ZGODOVINSKA PODOBA KRAJA	3
3. 1. 2. ZANIMIVOSTI in ZNAMENITOSTI	5
3. 1. 2. 1. Film	5
3. 1. 2. 2. Župnija sv. Danijela.....	5
3. 1. 2. 3. Uršlja gora.....	7
3. 1. 2. 4. Plešivški mlin.....	10
3. 1. 2. 5. Plešivško posestvo	11
3. 1. 2. 6. Podružnična osnovna šola Razbor	11
3. 1. 2. 7. Značilne šege in navade.....	14
3. 1. 3. POTI, KI POTEKAJO SKOZI RAZBOR:.....	16
3. 1. 3. 1. Evropska pešpot - E6	16
3. 1. 3. 2. Slovenska planinska transverzala - Planinska zveza Slovenije	17
3. 1. 3. 3. Šaleška planinska pot	19
3. 1. 3. 4. Pohod 14. divizije.....	20
3. 1. 3. 5. Benediktova pot	21
3. 1. 3. 6. Vranov let	22
3. 1. 4. PANORAMSKI RAZGLEDI	23

4. BROŠURA	26
4. 1. TRŽENJE BROŠURE	27
5. ZAKLJUČEK	28
6. SEZNAM VIROV IN LITERATURE.....	29
7. PRILOGE	30

KAZALO SLIK

Slika 1: Središče kraja Razbor.	5
Slika 2: Mrliška vežica. in Slika 3: Cerkev.	6
Slika 4. Oddajnik in križ na Uršlji gori. in Slika 5. Križ na Uršlji gori.	9
Slika 6. Uršlja gora.	9
Slika 7. Jezero pri Plešivskem mlinu. in Slika 8. Plešivski mlin.	10
Slika 9. Plešivski mlin.	10
Slika 10. Logarnica ob nekdanjem dvoru. in Slika 11. Plešivsko posestvo.	11
Slika 12. Osnovna šola Razbor.	13
Slika 13. Florjanovo.	14
Slika 14. Praznik vaške skupnosti.	15
Slika 15. Oznaka 1. in Slika 16. Oznaka 2.	16
Slika 17. Evropska pešpot. in Slika 18. Evropska pešpot.	17
Slika 19. Slovenska planinska pot.	18
Slika 20. Markacija. In Slika 21. Markacija.	18
Slika 22. Pohod 14. divizije.	20
Slika 23. Benediktova pot. in Slika 24. Benediktova pot.	21
Slika 25. Vranov let.	22
Slika 26. Vranov let.	22
Slika 27. Panorama.	23
Slika 28. Panorama.	23
Slika 29. Panoramska slika.	24
Slika 30. Panorama.	24
Slika 31. Pogled proti Šoštanju.	25
Slika 32. Panorama.	25
Slika 33. Panoramska slika iz Uršlje gore proti Razborju.	25

POVZETEK

V raziskovalni nalogi predstavljamo domači kraj, v katerem obiskujemo osnovno šolo. Kraj leži na pobočjih in grebenu pod Uršljo goro in ima pestro kulturno in zgodovinsko preteklost. Za raziskovanje domačega kraja smo se odločile, da bi ljudem, ki prihajajo v naš kraj, predstavile lepote Razborja.

Kraj je tipično naselje samotnih kmetij, center kraja pa predstavlja zaselek z domačo cerkvijo sv. Danijela z osnovno šolo in gostilno. Za kraj je značilno pestro kulturno dogajanje z najrazličnejšimi prireditvami ter značilnimi šegami in navadami. Zaradi svoje lege lahko na Razborju uživamo ob lepih razgledih na bližnje in kar oddaljene kraje. Preko kraja potekajo tudi številne pohodniške in kolesarske poti.

Brošura s kratkimi opisi in fotografijami je namenjena obiskovalcem, ki želijo spoznati kraj in se v prihodnosti zaradi različnih namenov vračati na Razbor in tukaj preživeti prosti čas.

Ključne besede: Razbor, kulturna dediščina, podoba kraja

ABSTRACT

In the research assignment we present the home town where we visit primary school. The place lies on the slopes and ridge below Uršlja gora and has a diverse cultural and historical past. We decided to explore our home town because we believe that visitors could get to know it better.

The town is a typical settlement of solitary farms, and the center of the place is a hamlet with the local church of St. Danijel with primary school and inn. The place is characterized by diverse cultural events with a variety of events and typical customs and habits. Due to its location, we can enjoy beautiful views in Razbor of nearby and distant places. Numerous hiking and cycling trails also run through the place.

The brochure with short descriptions and photos is intended for visitors who want to get to know the place and come to Razbor in the future for various purposes and spend their free time here.

Keywords: Razbor, cultural heritage, image of the place.

1. UVOD

Naš kraj Razbor je majhna vas na Koroškem v občini Slovenj Gradec. Površina meri 28,34 km². Na Razborju je 331 prebivalcev. Deli se na Zgornji in Spodnji Razbor.

Skozi našo vas se sprehaja ali kolesari veliko turistov. Raziskovalno nalogo smo naredile z namenom, da bi ljudem, ki prihajajo v naš kraj, predstavile lepote Razborja. Včasih se zgodi, da nas mimoidoči sprašujejo, kako se pride na Uršljo goro in v druge kraje.

V nalogi smo najprej raziskale ali obstaja o kraju že kakšna brošura. Potem smo se osredotočile na raziskovanje zgodovine kraja, znamenitosti in zanimivosti v kraju, predstaviti želimo tudi nekaj običajev, ki so značilne posebej za naš kraj.

Brošuro smo naredile z namenom, da bi našemu kraju pomagale pri predstavljanju kraja obiskovalcem. V prihodnosti bi lahko bile na voljo za različne namene.

Pri nalogi smo si postavile sledeče hipoteze:

- Razbor še nima predstavitvene brošure kraja.
- Kraj ima bogato zgodovinsko in kulturno dediščino.
- Center kraja je najbolj obiskana točka v kraju.
- Skozi kraj potekajo različne pohodniške poti.

2. TEORETIČNI DEL

2. 1. KRAJ

Kraj, je naselje v katerem živiš. Lahko je naselje z le nekaj hišami ali več tisoči prebivalci. Lahko je mestno ali podeželsko naselje. Prebivalci kraja so krajani. V naselju so lahko poleg stanovanjskih hiš, trgovine, frizerski saloni, pošta, banka... (Verdev, 2019: 48). Z opisom kraja povemo tudi število prebivalcev, delitev kraja, lego... Krajani moramo biti med seboj povezani. Prebivalci istega kraja moramo med seboj sodelovati, si pomagati, se skupaj odločati o ureditvi kraja...

Občine so skupnost enega ali več naselij. Vsaka občina ima svojo občinsko središče (Verdev, 2019: 49). Nekateri kraji nimajo svoje občine, zato spadajo pod občino bližnjega večjega kraja. Prebivalci v občini se imenujejo občani.

2. 2. KULTURNA DEDIŠČINA

Vse tisto kar so ustvarili ljudje je kulturna dediščina. Kulturna dediščina nam pripoveduje o ljudeh in življenju nekoč. Hranjena je v različnih oblikah. Nekatere oblike so predmetne, torej jih lahko primemo v roke ali otipamo npr. gradovi, cerkve, kozolci... Poznamo pa tudi oblike kulturne dediščine, ki jih pa ne moremo otipati ali prijete : ustno izročilo (ljudske pesmi, pripovedi), ljudski plesi, različna znanja... Hranimo jo lahko v različnih muzejih, na prostem... (Verdev, 2019: 82) .

2. 2. 1. ŠEGE IN NAVADE

Štejemo pod kulturno dediščino in jih ne moremo otipati. Navade so bolj ali manj redne človeške vsakdanja ali praznična opravila npr. da si pred jedjo umijemo roke... Nekatere navade imamo že od otroštva, nekatere pa si sami spreminjamo skozi življenje. Šege so dogodki, ki se prenašajo iz roda v rod : post, velika noč, novo leto... (Verdev, 2019: 83)

2. 3. NARAVNA DEDIŠČINA

Naravno dediščino je vse tisto, kar je ustvarila narava sama. Na primer: reliefi, jezera, rastlinstvo in živalstvo... Nekatere naravne dediščine so zaščitene saj so redke, ali pa bodo kmalu izumrle.

3. EMPIRIČNI DEL

Na osnovi hipotez smo raziskale ali Razbor že ima predstavitveno brošuro. Preverile smo pri predsedniku Vaške skupnosti Razbor, pri predsedniku KD Razbor ter na Turističnem društvu Slovenj Gradec.

Ker smo ugotovile, da tega kraj še nima, smo se to odločile narediti same.

Najprej smo raziskale kje kraj leži, zgodovino kraja ter znamenitosti oz. značilnosti kraja.

3. 1. RAZBOR

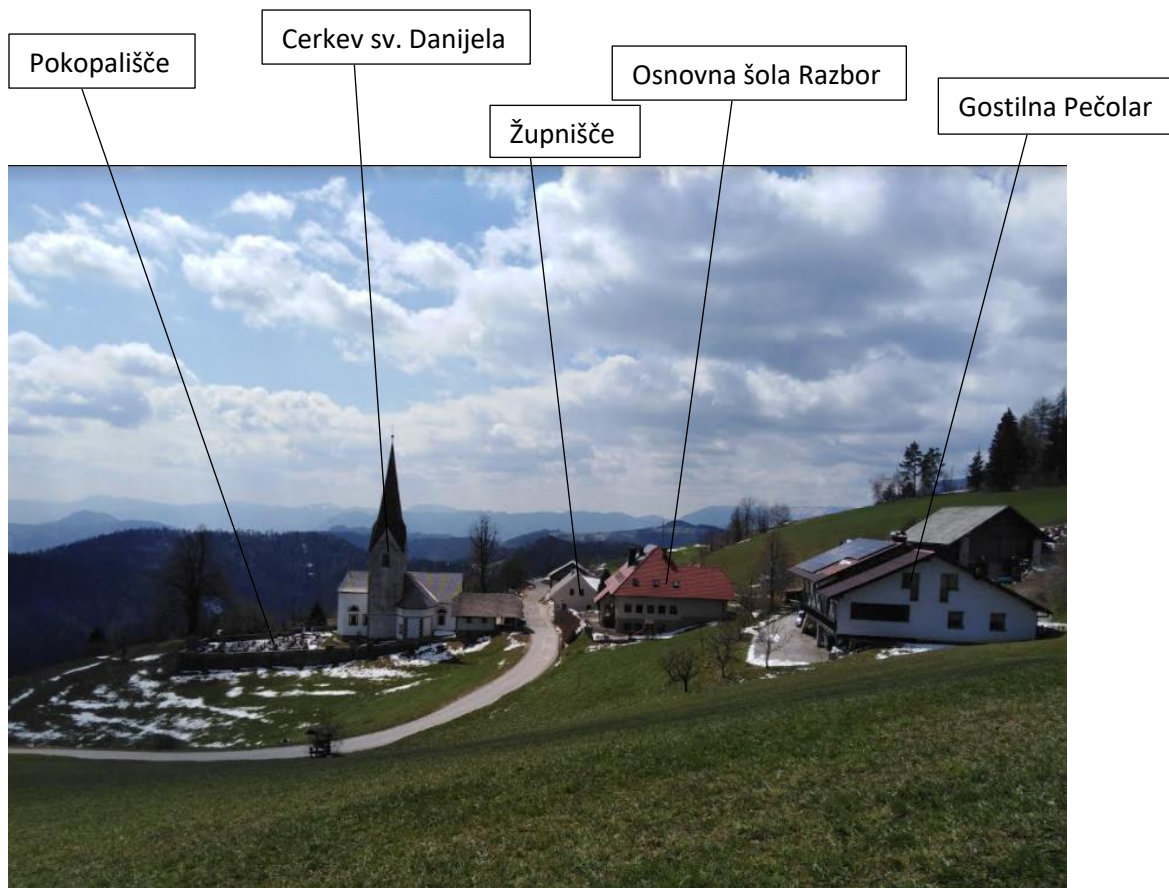
Razbor je vas na Koroškem v občini Slovenj Gradec. Po podatkih statističnega urada je 1. januarja leta 2019 na Razborju bilo 331 prebivalcev od tega v Spodnjem Razborju 204 (100 moških in 104 žensk), v Zgornjem Razborju pa 127 (65 moških in 62 žensk) (<https://www.stat.si/statweb>).

Površina meri 28,34 km². Razbor (Spodnji in Zgornji Razbor) leži na grebenu skrajnega dela Vzhodnih Karavank, ki se vleče iz Črne na Koroškem preko slemena Razborja, Graške gore in se konča v Mislinji. Ima zelo razgiban relief. Razbor – ljudsko tudi Zarazbor – je sestavljen iz dveh krajev: Zgornji in Spodnji Razbor. Značilnost kraja so samotne kmetije, ki so večinoma razporejene po vrhu grebena. Kmetije so si med seboj zelo oddaljene. Vsaka kmetija ima: bivalno hišo, hlev in gospodarsko poslopje... Na južni, sončni strani Razborja so Sončnikarji, na severni strani nad dolino reke Suhodolnice pa Nicinarji. V dolini reke Velunje so Velunčani, v dolini Suhodolnice pa Suhodolčani. Središče je pod farovškim vrhom, kjer je osnovna šola, gostilna in cerkev sv. Danijela. Ob prvem popisu leta 1869 je bilo na Razborju 710 prebivalcev (Andrejc idr. 2020).

3. 1. 1. ZGODOVINSKA PODOBA KRAJA

Pri domačinih ni šlo nikoli za dva ločena kraja, vedno so ga čutili kot enega, tako je tudi danes. Kraj je bil tako v preteklosti kot tudi danes navezan na okoliške kraje. V središču kraja je bila poleg cerkve in šole tudi gostilna, v obdobju občine Razbor pa še občinska pisarna. Najstarejši krajanji se še spominjajo pripovedovanj, da je bila nekoč gostilna pri Žuželu. Kmetije so se razvile na rodovitnih prsteh na osončenih legah, pašne površine so bile po večini na osojnih legah. Za dozorevanje žita in na nastanek, ter obstoj kmetij pa je vplival predvsem drugi dejavnik: nadmorska višina. Prva omemba kraja sega v 14. stoletje, Razbor se je takrat

imenoval Rasswar (16. 4. 1383) (Andrejc idr. 2020). Samotne kmetije so najverjetneje nastale v času višinske kolonizacije 14. stoletju, ko se je pojavil zapis imena Rasswar in z njim tudi prve omembe domačij, kot so: Glasterwiz, Pogant, Rosse, Maister, Hoshenwart, Bernard, Klawž in Gelen. Nekdaj je bila občina Razbor ena izmed šestnajstih v sodnem okraju Slovenj Gradec, in to razpada Avstro-ogrske monarhije 1918. Samostojna je bila tudi med vojnama in je sodila v okraj (srez) Slovenj Gradec. Aprila 1941 so Nemci Razbor preimenovali v Rasswald. Po osvoboditvi so Razbor vključil v bočino Podgorje, po združitvi občin pa združitvi občin pa v Slovenj Gradec. Danes je ena od desetih vaških skupnosti občine Slovenj Gradec. Krajanje so bili v preteklosti močno navezani na Plešivec pod Uršljo goro (1699m) (Glasenčnik 2008, str. 20). Plešivsko posestvo je bilo daleč največje v okolici, na katerem je nastal dvorec, kasneje lovski dvorec. Osrednji del kmetije je predstavljala t.i. graščina ali dvorec z 20 sobami in drugimi spremljajočimi objekti (kašča, žaga, pastirska koča). Prebivalci okoliških kmetij so bili najemniki zemlje, sekači, gozdarji, pastirji, furmani, žagarji. Plešivški so bili glavni pobudniki napredka v kraju. Zaradi nespametnega gospodarjenja je Plešivsko posestvo razpadlo, ga je odkupil grof Thurn. Njegovo posestvo je bilo po drugi svetovni vojni podržavljeno in razdeljeno na okoliške kmetje (Berzelak, 1992). Danes je v Razborju okoli 40 domačij: Zapečnik, Ledinek, Šašl, Rdečnik, Kavnik, Skobir, Ros...

Slika 1: Središče kraja Razbor. Foto: Manca Urbanc

3. 1. 2. ZANIMIVOSTI in ZNAMENITOSTI

3. 1. 2. 1. Film

Na Razborju so leta 1983 posneli del filma z naslovom Pasja pot. Del filma je bil posnet v stari gostilni Pečolar, ki pa je zdaj že čisto uničena.

Dostop do filma:

<https://www.youtube.com/watch?v=LA8DT3G8sLk>

3. 1. 2. 2. Župnija sv. Danijela

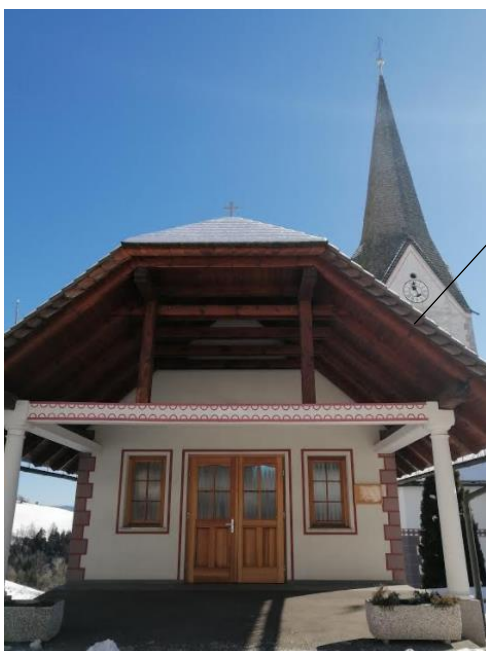
Naša najstarejša stavba je cerkev, ki je stara okoli 700 let, ki je bila večkrat dograjena in prenovljena.

Že leta 1106 se omenja neka župnija Ras, ki se verjetno nanaša na Razbor. Že ob tem lahko vidimo, da je cerkev sv. Danijela precej stara.

V začetku 18. stoletja pa so krajanje Razborja začeli razmišljati o svoji župniji in v tej smeri tudi delali. Za ustanovitev samostojne župnije pa je bilo potrebno, da ima posestvo. Zato so začeli kupovati zemljo. Tako so leta 1709 kupili posestvo Gornji Razbornik od takratne gosposčine Feldenfohen. Istega leta je bilo kupljeno še Ramšakovo posestvo. Kupili so še posestvo v Dovžah na Selah. Bilo je še nekaj nakupov in zamenjava z gosposčino Stari trg. Ko je podružnica sv. Danijela pridobila vse te potrebne, zunanje, materialne pogoje je leta 1714 postala samostojna župnija.

13.9.1868 so bile postavljene nove orgle s 14. registri in enim pedalom. Izdelal jih je Mihel Rupnik iz župnije sv. Eme. Stare orgle so bile prodane cerkvi sv. Ane, župnija Pameče. Sedaj imamo orgle iz leta 1996, ki pa jih je obnovil in dokončal g. Drago Honzer iz Pameč.

Zadnji, redni župni upravitelj, ki je živel v župniji je bil p. Bonaventura Jožek Toplišek. Kronika pravi, da je bil « 8 let dušni pastir, ljubil je ta kraj in ljudi, zato je prvi duhovnik, ki počiva na tem pokopališču». Umril je oktobra, leta 1958. Od tega leta ni bilo v župniji več rednega dušnega pastirja. Iz okoliških župnij so prihajali in odhajali – kaplani in župniki. Nato pa je 1. avgusta leta 1987 župnijo sv. Danijela prevzel Leopold Korat, župnik v Podgorju pri Slovenj Gradcu. Poslikave na stenah so bile obnovljene leta 2001. Obnovil jih je g. Rudi Polner. S svojimi sodelavci so obnovili slike svetnikov na stropu in prepleskali stene. Leta 2020 pa so cerkev prenovili od zunaj.

Mrliška vežica

Slika 2: Mrliška vežica. Foto: Lara Glasenčnik.

Slika 3: Cerkev. Foto: Lara Glasenčnik.

3. 1. 2. 3. Uršlja gora

Uršlja gora je pohodno turističen kraj. Najvišji vrh na Uršlji gori je visok 1699m. Na vrhu stoji cerkev, televizijski oddajnik, ter planinski dom. Čeprav višina 1699m ni nekaj izjemnega, je med najbolj obiskanimi slovenskimi vrhovi. Dostopna je z najrazličnejših strani – iz Slovenj Gradca, Raven na Koroškem, Črne, Mežice in celo iz Šoštanja. Uršlja gora dosega klimatsko gorsko mejo, zato je njen vrh neporaščen (na kar zanimivo opozarja njeno prvo ime – Plešivec, prvič zapisano leta 1422). Prekrit je s pravimi planinskimi travniki, kjer najdemo zanimive rastlinske vrste: tu je skrajno vzhodno rastišče zoisove zvončnice (*Campanula zoysii*), med zanimivejšimi pa sta še kortuzovka (*Cortusa mathioli*) in alpska zlatnica (*Ranunculus alpestris*).

Na južnih pobočjih, kjer so strmine nekoliko manjše so nastale mogočne kmetije: Plešivčnik, Šisernik, Prevalnik, Križan, Kotnik, velik del gozdov pa je pripadalo starotrški župniji. Ljudje jo obiskujejo zaradi enkratnega razgleda, po Mežiški, Mislinjski, zgornji Dravski in Savinjski dolini, ter Podjuni; občudujejo lahko Pohorje, Karavanke in Savinjske Alpe, ter sosednja hribovja, ob jasnem nebu pa se vidijo celo Triglav in obrisi Visokih Tur z Grossglocknerjem. Drugi jo obišejo, ker je ena od postaj na daljši planinski poti, tretji so romarji, nekateri pa se kot plezalci spopadajo z njenimi skalnatimi stenami.

Na spletu najdemo stran kamero Uršlje gore, kjer si lahko ogledate kakšno je vreme: https://www.hribi.net/spletna_kamera/urslja_gora/1026.

Cerkev sv. Uršule velja za najvišje ležečo cerkev (1678m) v Sloveniji. "Da ljudje nikoli ne bi primanjkovalo kruha, mošta, dobrotljivosti in prave krščanske vere", so po letu 1570 na gori začeli graditi cerkev posvečeni sv. Uršuli. Gradnjo je vzpodbujal ljubljanski škof Tomaž Hren, ki jo je leta 1602 tudi posvetil.

Po ljudskem izročilu so učenci leta 2005 izdali knjižico, kjer sta zapisani legendi o Uršlji gori:

O MEHKI SKALI

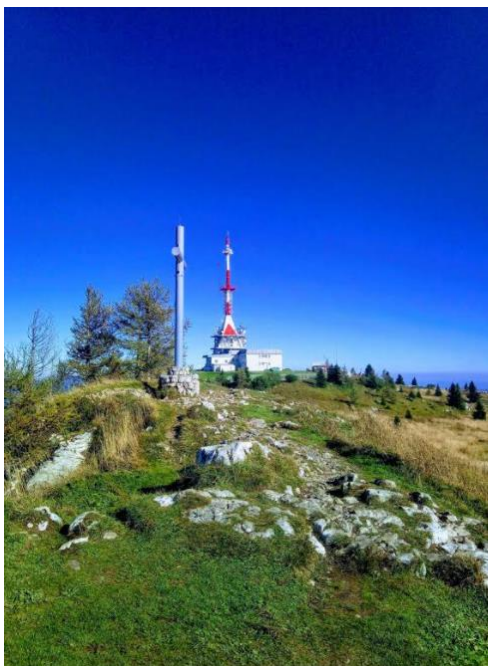
Legenda pravi, da je na visoko goro, ki so jo takrat imenovali samo Gora, nekoč prišla tudi sveta Uršula. Bežala je z daljnega vzhoda in iskala nov dom. Pod vrhom se ji je noga ugreznila v skalo.

"Tukaj živijo dobri ljudje, še skale so mehke," je dejala in se odločila, da tam ostane.

O SVETI URŠULI IN POVODNEM MOŽU

Starejši ovčar z bližnje velike kmetije Plešivčnik je pasel kmetovo drobnico pod vrhom Plešivca. Kar ugleda nekega ranega jutra tam pod vrhom gore postavno žensko, ki je vodila pod okriljem svoje plašča trop mladih deklet. Nenavadno prikazen je starec videl še nekaj juter zapored. Spoznal je, da se mu bržkone prikazala zaščitnica devic, sveta Uršula. Ker pa se je svetnica tistih dob prikazovala mnogim, so se okoliški kmetje, ki so jo tudi na lasten oči videli, zbrali pri Plešivčniku in se nazadnje odločili, da na gori zgradijo cerkev sveti Uršuli v čast.

Priprave na gradnjo so stekle in po petih letih je cerkev res stala. Kaj kmalu je postala obiskovana božja pot, kamor so prihajali od blizu in daleč predvsem mladi fantje in dekleta. Vse to pa ni bilo po volji povodnemu možu, ki je prav tam blizu imel svoje jezerce, kjer je dotlej mirno prebival. Od vsega ha je najbolj vznemirjalo zvonjenje cerkvenih zvonov. Prav malo je dal na to, da zvonovi svete Uršule pojejo za okoliški živelj lepše kot najslajša melodija. Uvidel je, da na gori ne bo več miru. Sklenil je jezero in svoje domovanje preseliti na samotno Pohorje on kraj doline. Brez vednosti gospodarja je pri Šiserniku ponoči izmaknil par najmočnejših volov in vso noč prevažal vodo po cesti skozi Razbor, najprej mimo Rdečnika in Strgarja ter naprej proti Podgorju in Pohorju. Ker je bila cesta slaba, se je nekaj kapljic vode prelilo čez rob in tako so nastale mlakuže na Bruniku, malo naprej od Rdečnika ter niže od Strgarja. Zato je bilo na teh mestih stalno mokro in so morali na cesto položiti mostnice, da je sploh bilo mogoče voziti. Tako je tam zgoraj nastalo današnje Ribniško jezero, v katerem povodni mož z družino živi tako zadovoljno, da o njem ni več slišati. Pa tudi kmetu Šiserniku ni ostal dolžnik. Po opravljenemu delu je vsakemu volu obesil po eno mošnjo cekinov na rog. Odslej pri Šiserniku niso poznali pomanjkanja. Sveta Uršula pa s plaščem, s katerim varuje device, vzbuja upanje in je uslišala že veliko obiskovalcev, ki so prišli na njeno goro. Danes lahko na Uršljo goro pridete po številnih poteh.

Slika 4. Oddajnik in križ na Uršlji gori. Foto: Manca Urbanc

Slika 5. Križ na Uršlji gori. Foto : Lara Glasenčnik

Slika 6. Uršlja gora. Foto: Manca Urbanc

3. 1. 2. 4. Plešivški mlin

Prvi lastnik Plešivškega mlina je bil pred približno 500 leti grof Plešivčnik. V tem mlinu so mleli grof in bližnji kmetje, ki so imeli svoja žita. Mlin je obratoval vse do leta 1958, nato pa ga zaradi dotrajanosti ni bilo mogoče več uporabljati. Leta 2005 so gozdarji najprej obnovili jezero, ki je nekaj metrov oddaljeno od mlina, nato se je začela obnova pri zidovih, saj so bili skoraj porušeni. Čez čas pa je mlin dobil pravo obliko in 30. avgusta leta 2008 je mlin spet po dolgem času pognala voda. Ob mlinu je majhno vodno zajetje.

Slika 7. Jezero pri Plešivskem mlinu. Foto: Lara Glasenčnik

Slika 8. Plešivski mlin. Foto: Manca Urbanc

Slika 9. Plešivski mlin. Foto: Lara Glasenčnik

3. 1. 2. 5. Plešivško posestvo

Plešivki dvor naj bi nastal že pred gradnjo cerkve sv. Uršule na Uršlji gori. Plešivško je bilo tistih časih daleč na okrog največje posestvo. Obsegalo je skoraj vso južno pobočje Uršlje gore, Malega vrha, Planj pa vse do Vernarice in Kala. V večji meri so pobočje predstavljali pašniki in travniki za čredo ovc in krav. Na Vernarici pa je bila grajska postaja s hlevi in stajami za ovce, ter bivališčem za dekle in hlape.

Eden od lastnikov je bil Martin Plešivčnik, ki pa je leta 1890 obnovil dvor in gospodarsko poslopje. Zaradi prevelikega zadolževanja pri obnovi poslopja je posestvo moral prodati družini Thurn, lastnikom ravskega gradu in železarne v Prevaljah. Zadnji lastnik pa je bil Rihard Skubetz, ki pa je bil lastnik vse do konca druge svetovne vojne leta 1945, ko mu je bilo posestvo odvzeto.

Poslopje so med drugo svetovno vojno požgali partizani in nanj danes spominjajo le še ruševine. Na podržavljenem posestvu je nastalo kar nekaj objektov, ki so služili gozdnim delavcem v plešivških gozdovih.

Slika 10. Logarnica ob nekdanjem dvoru. Foto: Lara Glasenčnik

Slika 11. Plešivško posestvo. Foto: Lara Glasenčnik

3. 1. 2. 6. Podružnična osnovna šola Razbor

Podružnična osnovna šola Razbor, spada pod matično šolo Podgorje. Je najvišje ležeča devetletna delujoča šola v Sloveniji, na nadmorski višini 887. Naš ravnatelj je gospod Aljoša Lavrinšek. Predstavnica naše šole je Ivanka Libnik, ki poučuje 1. triado. Na šoli imamo vseh 9 razredov. V šolskem letu 2020/2021 je na šoli 28 učencev. Imamo 5 stalnih učiteljev, ki so skoraj vsak dan na šoli. Nekateri pa hodijo po enkrat ali dvakrat na teden. Na šoli pripravljajo kulturne prireditve za starše in ostale krajane za novo leto, materinski dan, ob zaključku

šolskega leta in ob številnih drugih prireditvah. Udeležujejo se likovnih in literarnih natečajev, sodelujejo na tekmovanjih na različnih področjih. Prva omemba šolanja v kraju je v šolski kroniki je iz leta 1839, kjer je omenjeno ,da je bila urejena šolska soba, ki je služila zasilni sobi. Največje zapisano število učencev je bilo leta 1934, ko je bilo 126 otrok. Z razrednim poukom je leta 1880 pričel prvi učitelj Martin Runovec. V šolskem okolišu je bilo 106 šolsko obveznih otrok, v šolo pa se jih je vpisalo samo 59. Po prvem opravljenem nadzornem ogledu so ugotovili, da na šoli primanjkuje učil in da Razbor potrebuje novo šolo. V letu 1892 so namesto novogradnje prezidali obstoječo stavbo. Z leti se je število opisanih otrok večalo in v šolskem letu 1911/12 je bilo vpisanih že 112 učencev, ki so obiskovali pouk v dopoldanskem in popoldanskem času. Poučeval jih je učitelj, ki je bil istočasno tudi šolski vodja. Učitelji so se na šoli pogosto menjali. Pritoževali so se nad slabimi razmerami in nad slabim šolskim obiskom. V šolskem letu 1918/19 je bilo vpisanih 105 otrok. V naslednjih letih je število vpisanih otrok nihalo, prav tako tudi šolski obisk. Ta je bil navadno nizek, nekaj zaradi oddaljenosti, hudih zim in snega, nekaj pa zaradi dela na kmetijah.

V letu 1934 je bilo vpisanih že 126 otrok in enorazredna šola je bila premajhna. Leta 1983 so jo zato spremenili v dvorazrednico. Šolsko poslopje so popravili, šolska knjižnica je štela 207, učiteljska pa 273 knjig. Poučevali so tudi ženska ročna dela.

Med drugo svetovno vojno je pouk nekaj časa potekal v nemškem jeziku, šola pa je služila nemški ali partizanski vojski.

Po vojni so s poukom pričeli leta 1946. V šolskem letu 1947/48 se je šola preimenovali v šolo Zarazber. V šolskem letu 1956/57 je pouk potekal v treh oddelkih. Prvi oddelek so obiskovali učenci 1. in 2. razreda, drugi oddelek učenci 3. in 4. razreda in tretji oddelek učenci od 3. do 8. razreda. 11. oktobra 1959 je v šolski stavbi prvič zagorela električna luč. Učenci so lahko poslušali radio in si skupaj s krajani ogledali prvo filmsko predstavo.

V šolskem letu 1961/62 se je šola Zarazber združila z osnovno šolo Podgorca in postala podružnična šola. Pouk je obiskovalo 94 učencev. V šolskem letu 1969/70 so bili na šoli 4 oddelki in delo je bilo nekoliko lažje. Pouk je potekal v dveh izmenah. V vseh štirih oddelkih je bilo vpisano 72 otrok. Toda število vpisanih novincev je je začelo iz leta v leto padati.

Konec leta 1978 so bili končni idejni načrti za temeljito adaptacijo šolske stavbe. Krajani so prispevali les in prostovoljno priskočili na pomoč. Med obnovo šole je potekal pouk v treh

prostorih sosednje cerkvene stavbe. Obiskovalo ga je 22 učencev. Pouk je bil organiziran v treh oddelkih, poučevali pa so ga trije učitelji. Leta 1981 so odprli novo šolsko stavbo, ki je postavljena na mestu, kjer je stala stara šola.

V jeseni leta 1990 so začeli opravljati zemeljska dela za šolsko igrišče in parkirni prostor. Naslednje leto so že organizirali prve nogometne tekme na novem asfaltnem igrišču ob cerkvi. V šolskem letu 1996/97 so bili na šoli štiri oddelki, pouk je potekal kombinirano. Poučevali so štiri učitelji učence od 1. do 8. razreda.

Leta 2003 je bila šola Razbor vključena v mednarodni projekt Male šole, velike priložnosti, ki je spadal pod okrilje triletnega evropskega projekta Comenius.

Slika 12. Osnovna šola Razbor. Foto: Manca Urbanc

3. 1. 2. 7. Značilne šege in navade

FLORJANOVO, FLORJAČANI IN JAJČARIJA

Na predvečer 4. maja, ko goduje sv. Florjan, je na Razborju običaj pobiranja jajc. Fantje, ki se imenujejo Florjančani, hodijo od hiše do hiše, prepevajo in v dar dobijo jajca (od tod izraz jajčerijska oz. pobiranje jajc). Vaščani moramo Florjančanom pustiti nekaj vejic od snopov, saj oni nato iz njih naredijo majhne križe in jih skrijejo v prostor, kjer jim vaščani pustimo jajca.

Slika 13. Florjanovo. Foto: Lara Glasenčnik

KRESOVI

Kresovi so se na slovenskem prižigali v času turške nevarnosti, ki so naznanjevali njihov prihod. Razborčani se spominjajo, da so jih kurili na veliko soboto, ko so kresovi tudi z okoliških hribov oznanjali veliko noč. Danšnja navada kurjenja kresov je vezana na praznovanje 1. maja. V mesecu pred kresovanjem kmetje pri čiščenju gozdov in pašnikov ostanke pripeljejo na zbirno mesto v kraju, kjer bo kasneje potekalo kresovanje.

PRAZNIK VAŠKE SKUPNOSTI RAZBOR

Vsako leto zadnji teden v mesecu juliju poteka praznik vaške skupnosti Razbor. Prične se z lepo nedeljo, potem skozi ves teden potekajo različne aktivnosti. Potopisno predavanje, večer družabnih iger, pohod po vrhovih Razborja, nogometni turnir, turnir v odbojki in kegljanju, zaključí pa se s tradicionalnem srečanju godcev samoukov na Podvajski ravni.

Slika 14. Praznik vaške skupnosti. Foto: Manca Urbanc

3. 1. 3. POTI, KI POTEKAJO SKOZI RAZBOR:

Skozi Razbor potekajo sledeče poti, ki so spodaj podrobneje opisane. Vse poti vodijo skozi središče Razborja, kar kažejo npr. oznake med gostilno Pečolar in kmetijo Podvajšek, kjer smo spodnje fotografije posnele. Obiskale smo tudi gostilno Pečolar, kjer smo lastnike prosile za žige, ki jih dobijo potniki po teh poteh. Fotografije žigov so spodaj pri opisih tudi pripete.

Slika 15. Oznaka 1. Foto: Lara Glasenčnik

Slika 16. Oznaka 2. Foto: Lara Glasenčnik

3. 1. 3. 1. Evropska pešpot - E6

Evropska pešpot E6 poteka prek različnih dežel, od Laponske, Baltskega morja, Jadranskega, vse do Egejskega morja. Pot v Slovenijo vodi iz avstrijskega Eibiswalda (Ivnik), prek prelaza Radelj, Radelj ob Dravi, Pohorja, Mislinjske doline, južnih pobočij Uršlje gore, v Savinjsko dolino in naprej skozi osrednjo Slovenijo, Notranjsko, do obale, kjer se slovenski del zaključí.

Na okoli 350 km dolgem delu poti, ki poteka po Sloveniji, je 39 kontrolnih točk

(<https://www.koroska.si/e6-skozi-koro%C5%A1ko>).

Ta pot poteka tudi skozi Razbor in je kontrolna točka v Gostilni Pečolar (https://eupoti.com/kontrolne_tocke_dnevniki.htm).

Žig, ki ga potniki dobijo na tej kontrolni točki:

Oznaki Evropske pešpoti na stebru pri Gostilni Pečolar na Razborju:

Slika 17. Evropska pešpot. Foto: Lara Glasenčnik

Slika 18. Evropska pešpot. Foto: Lara Glasenčnik

3. 1. 3. 2. Slovenska planinska transverzala - Planinska zveza Slovenije

Cerkev Uršlje gore je v središču poti. Je odprta od 1. avgusta leta 1953. je 80 kontrolnih točk. Pot je dolga 616,4 km; vzpona je 37.300 m in spusta je 37.600 m. Hodiš 37 dni ali tečeš (M: 6 dni, 12h in 58 min, Ž: 8 dni, 23h, 26 min). Greš mimo 49 obveznih koč in 6 opsijskih. Čez 21 vrhov, skozi Slovenski planinski muzej in Bolnico Franja. Mimo Škocjanskih jam in drugih znamenitosti ter spomenikov, ter skozi manjša in večja naselja.

Slovenska planinska pot se prične v Mariboru in poteka čez Pohorje in se preko Kamniško-Savinjskih Alp, Karavank, Julijskih Alp ter predalpskih hribovij spusti na Kras ter se konča na Debelem rtiču ob Jadranskem morju. Označena je s splošno oznako planinskih poti v Sloveniji - s Knafelčevo markacijo (rdeč krog z belo piko) in dodano številko 1. Slovenska planinska pot je s svojim nastankom vzpodbudila tudi nastajanje drugih planinskih obhodnic, ki se danes množično razprostirajo po celi Sloveniji.

Je najdaljša in najbolj priljubljena vezna pot v Sloveniji ter ena najstarejših v Evropi in na svetu. Po njenem zgledu so se podobne poti uveljavile tudi drugod po svetu, čeprav so ji sprva očitali, da ne ustreza planinstvu. Nastala je na pobudo Ivana Šumljaka, idejnega in operativnega snovalca. Šumljak jo je sprva imenoval magistrala, a je že ob odprtju leta 1953 dobila ime Slovenska planinska transverzala, ki se je nato leta 1991 preimenovala v Slovensko planinsko pot.

Slika 19. Slovenska planinska pot. Foto: Planinska zveza Slovenija

Potniki morajo slediti sledečim markacijam na Razborju:

Slika 20. Markacija. Foto: Lara Glasenčnik

Slika 21. Markacija. Foto: Lara Glasenčnik

3. 1. 3. 3. Šaleška planinska pot

Šaleška planinska pot poteka po obronkih Šaleške doline. Pot je označena z markacijami, na razpotju so tudi smerne table z napisi. Na poti je 21 nadzornih točk. Za prehojeno pot ob predložitvi dnevnika z vsemi žigi dobite spominsko značko. Na poti si lahko ogledamo številne naravne in kulturne znamenitosti.

Dolžina/čas poti: približno 85 km, prehodimo jo v 30 urah.

Teren/primerno za: pot je uvrščena v kategorijo lahkih poti.

Planinsko društvo Velenje je ob svoji 25-letnici delovanja 10. oktobra 1974 v Šaleku svečano odprlo ŠALEŠKO PLANINSKO POT – ŠPP. Ta poteka po obronkih Šaleške doline. Dolga je približno 84 km, za kar je potrebno okoli 30 ur hoje. Na poti je 21 kontrolnih točk. Te so v planinskih postojankah, gostiščih, pri kmetijah, zadnja pa je v prostorih Muzeja na Velenjskem gradu.

Pot je označena s Knafelčevo markacijo, črko Š ter s kovinskimi in lesenimi smernimi tablami. Da bolje spoznamo kraje in zgodovino le teh, lahko pogledamo v vodnik ŠALEŠKA PLANINSKA POT, ki je delo gospe Danice Ževart iz leta 1975. Prvotna trasa je zaradi raznih okoliščin doživela nekaj sprememb. Za vzdrževanje poti skrbi markacijski odsek Planinskega društva Velenje. DNEVNIK in VODNIK po ŠPP lahko kupite v pisarni PD Velenje. V Dnevniku je razpredelnica za odtis žigov, seznam kontrolnih točk z naslovi in skica ŠPP s časovnimi razdaljami med posameznimi točkami. Izpolnjene in žigosane kartončke dostavite v pisarno društva, kjer boste prejeli SPOMINSKO ZNAČKO ŠPP za prehojeno pot. ŠPP je uvrščena v kategorijo lahkih poti, po njej pa hodite na lastno odgovornost (<https://obhodnice.pzs.si/index.php?pid=16>).

Ta pot poteka tudi skozi Razbor in je kontrolna točka v Gostilni Pečolar. Žig, ki ga potniki dobijo na tej kontrolni točki:

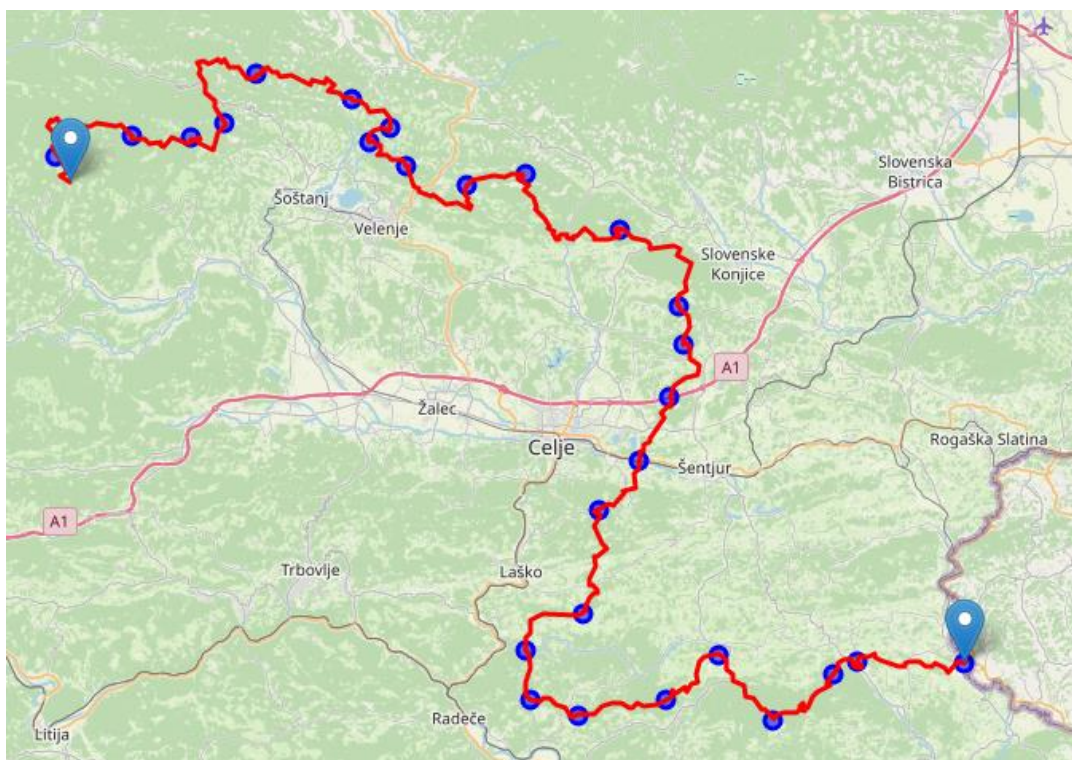

3. 1. 3. 4. Pohod 14. divizije

14. (slovenska) divizija je bila partizanska divizija, ki je delovala v sklopu NOV in POJ v Jugoslaviji med drugo svetovno vojno.

Ustanovljena je bila 13. julija 1943 in bila 3. novembra 1951 preimenovana v 14. proletarsko divizijo JLA.

14. slovenska udarna divizija NOVJ. Divizija je bila ustanovljena 13. julija 1943. Ob ustanovitvi je divizija imela štiri brigade, skupno okrog 2.000 borcev[1] ([https://sl.wikipedia.org/wiki/14._\(slovenska\)_divizija_\(NOVJ\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/14._(slovenska)_divizija_(NOVJ))).

Slika 22. Pohod 14. divizije. Foto: Wikipedija

Pot je dolga 180 km vodi tudi skozi Razbor, kjer je kontrolna točka v Gostilni Pečolar (<https://obhodnice.pzs.si/index.php?pid=39>). Žig, ki ga potniki dobijo na tej kontrolni točki:

3. 1. 3. 5. Benediktova pot

Idejo za ureditev Benediktove poti sta zasnovala predsednik društva »Benedikt-bewegt« Ernst Leitner in duhovni vodja poti p. Siegfried Stattmann. Po uspešnem prvem romanju, se je zbrala skupina ljudi in ustanovili so društvo »Benedikt-bewegt«, ki skrbi za razne aktivnosti. Romanje razumemo kot zavestno odločitev za pot. Vsakogar, ki se poda po Benediktovi poti, spremljajo navodila in svetopisemski nauki izkušenega ustanovitelja reda, Benedikta iz Nursije. Benediktinci, ki štejejo med najstarejše redovne skupnosti katoliške Cerkve, so živ dokaz, da sporočilo sv. Benedikta velja tudi za današnjega človeka (<https://www.kath-kirche-kaernten.at/dioezese/detail/C2646/benediktova-pot-od-samostana-do-samostana>).

Pot vodi tudi skozi Razbor, kjer je kontrolna točka v Gostilni Pečolar.

Na poti morajo pohodniki slediti sledečim markacijam na Razborju:

Slika 23. Benediktova pot. Foto: Lara Glasenčnik

Slika 24. Benediktova pot. Foto: Lara Glasenčnik

3. 1. 3. 6. Vranov let

»Vranov let« je projekt, ki ohranja spomin na reševanje in osvobajanje zavezniških vojnih ujetnikov in letalcev različnih narodnosti. To je spomin na junaštvo slovenskih partizanov, partizanskih kurirjev in slovenskega, pretežno kmečkega prebivalstva, ki je ubežnikom za ceno svojih življenj in imetja nudilo hrano in zatočišče (<http://zb-nob-zgornja-savinjska.si/vranov-let/>).

Pot vodi tudi skozi Razbor, kjer je kontrolna točka v Gostilni Pečolar

Potniki sledijo tem oznakam na poti:

Slika 25. Vranov let. Foto: Lara Glasenčnik

Slika 26. Vranov let. Foto: Lara Glasenčnik

3. 1. 4. PANORAMSKI RAZGLEDI

Kraj želimo predstaviti skozi panoramske razglede. Naredile smo panoramske slike na sledečih lokacijah:

Prva je slikani na domačiji Ledinek s pogledom proti Velenju in Šoštanju.

Slika 27. Panorama. Foto: Manca Urbanc

Druga je tudi slikana na domačiji Ledinek vendar z drugačnega pogleda. Na njej vidimo veliko različnih vrhov, mest...

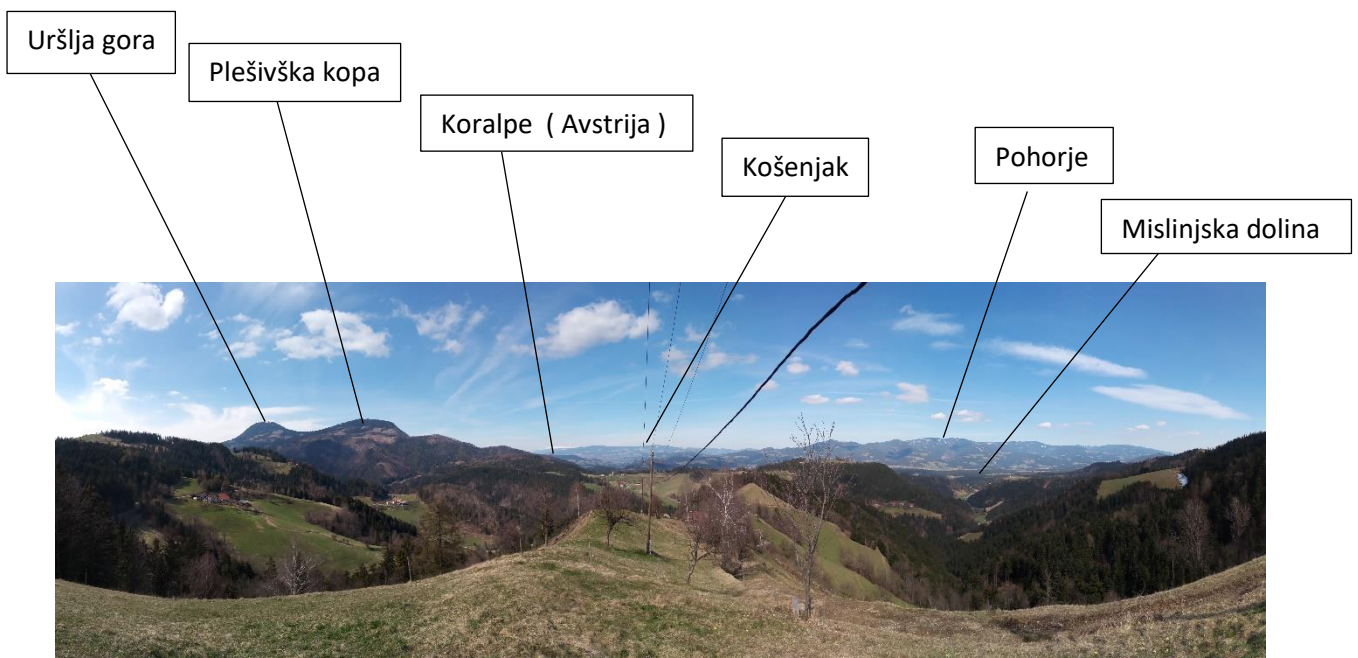
Slika 28. Panorama. Foto: Manca Urbanc

Tretja je slikana pri kmetiji Mevc. Na sliki so različni vrhovi...: Velenjska kotlina, Kum, Golte, Smrekovec, Središče Razborja, Molakov vrh, Uršlja gora, ter središče Razborja

Slika 29. Panoramska slika. Foto: Lara Glasenčnik

Četrta slika je slikana iz domačije Šašl. Na sliki vidimo Uršljo goro, Plešivsko kopo, Koralpe, Košenjak, Pohorje in Mislinjsko dolino.

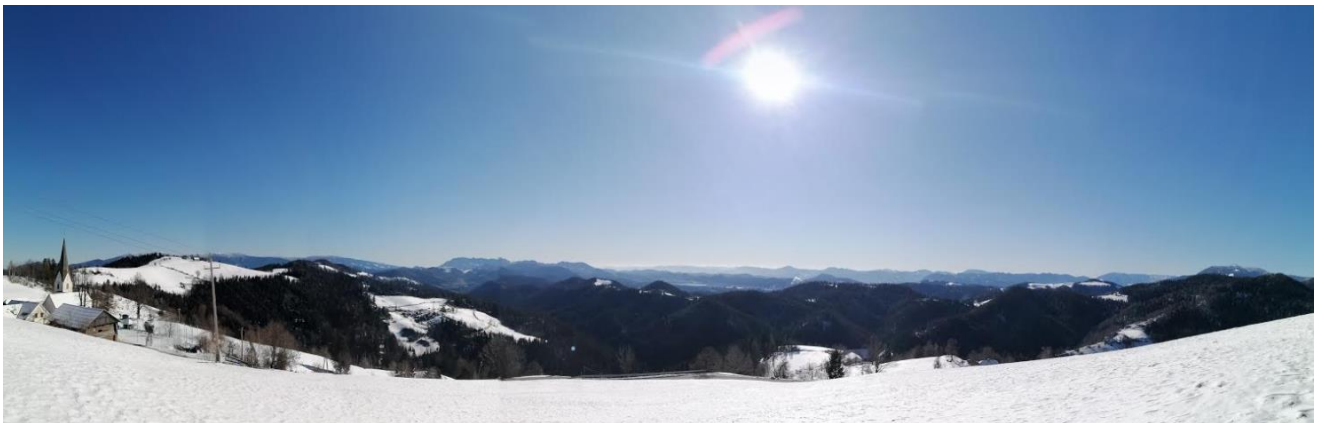
Slika 30. Panorama. Foto: Hana Gostečnik

Peta slika je slikana pri igrišču ob cerkvi sv. Danijela.

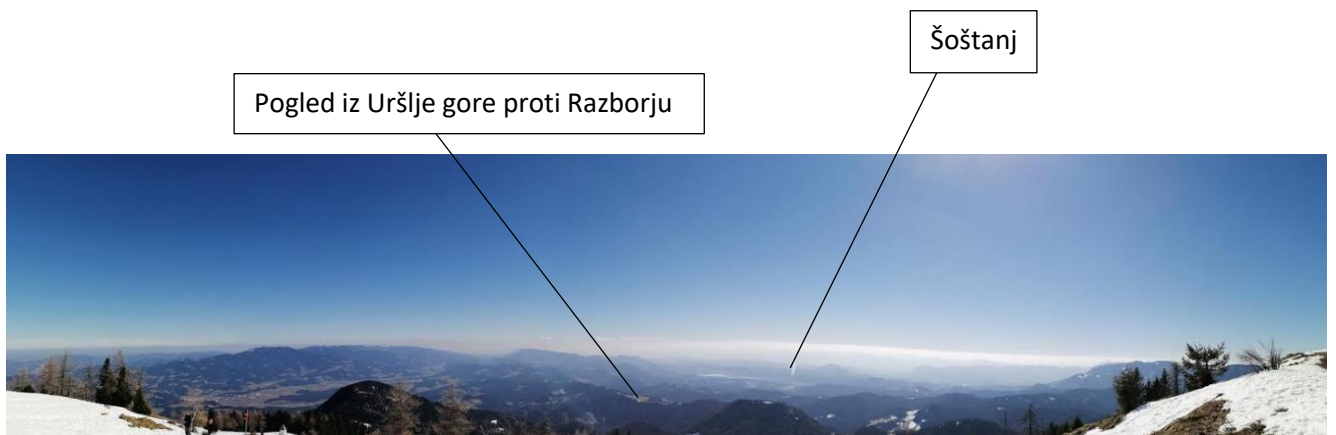

Slika 31. Pogled proti Šoštanju. Foto: Lara Glasenčnik

Šesta slika je slikana za cerkvijo sv. Danijela. Pogled proti Šoštanju in Velenju.

Slika 32. Panorama. Foto: Lara Glasenčnik

Slika 33. Panoramska slika iz Uršlje gore proti Razborju. Foto: Lara Glasenčnik

4. BROŠURA

Z brošuro želimo na kratko predstaviti naš kraj vsem tistim, ki potujejo mimo Razborja in tudi tistim, ki pridejo k nam z nekim namenom. Pri tem smo tudi zvedel veliko novega o našem kraju. Pri tem raziskovalnem delu želimo prispevati k razvoju turizma domačega kraja.

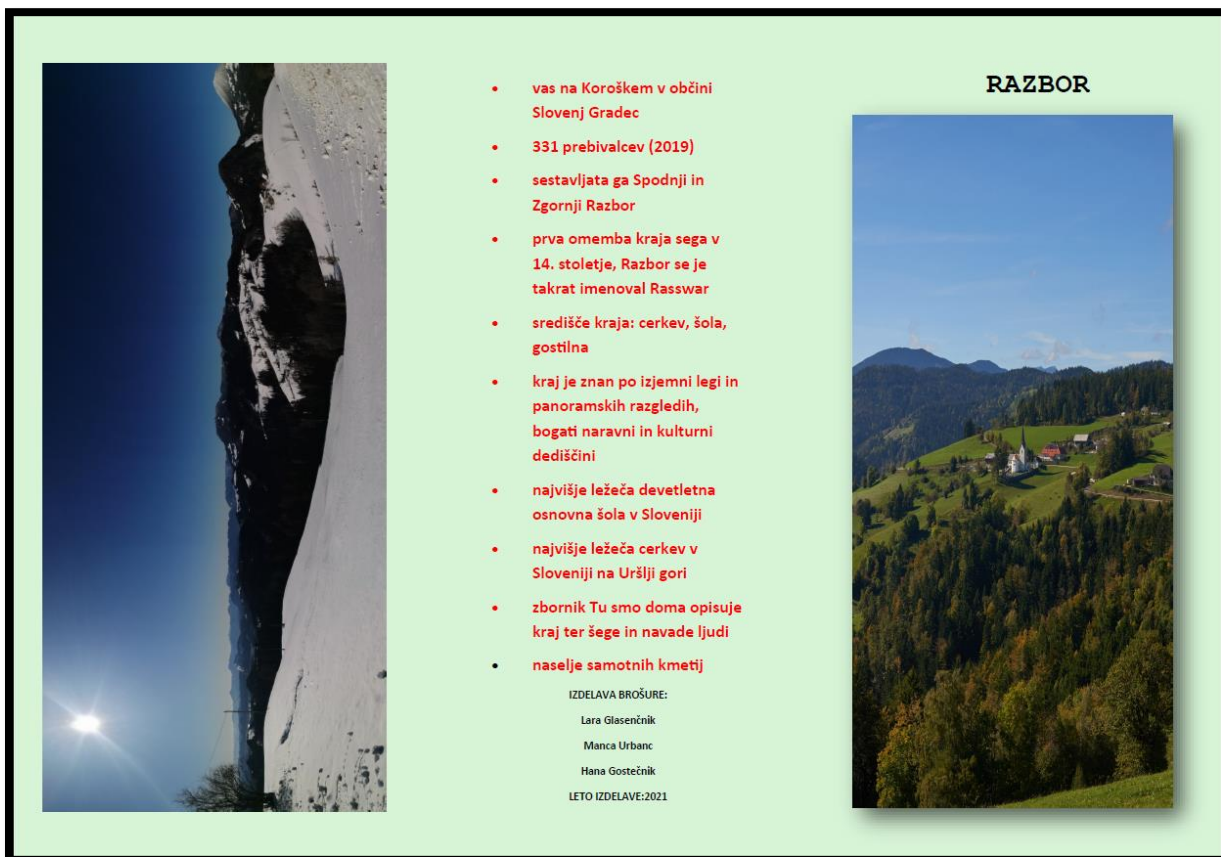
V brošuro smo zajele podatke o:

- Cerkvi sv. Danijela,
- Osnovni šoli Razbor,
- Uršlji gori,
- Plešivškem mlinu in nekdanji posestvi,
- Turizmu,
- Rekreacijah,
- Prireditvah.

Na prvo stran brošure pa smo prilepile sliko središča našega kraja.

Spodaj jo tudi pripenjamo:

ZUNANJA STRAN

NOTRANJA STRAN

Župnija sv. Danijela

- Najstarejša stavba v kraju iz 14. stl.
- Za lepo urejeno notranjost in zunanost so krajanj vedno poskrbeli sami.
- Ob cerkvi je prenovljeno župnišče, ki služi številnim župnijskim in drugim dejavnostim.
- Cerkev je pomembno zbirališče

Uršija gora

- Najvišje ležeča cerkev v Sloveniji (1678 m), ki so jo v 17. stoletju zgradili okoliški kmetje.
- Zadnji višji vrh v Karavankah od koder je zelo lep pogled na Razbor.
- Številne pešpoti in kolesarske poti.

Plešivško posestvo in Plešivski mlin

- Veliko posestvo družine Plešivčnik s Plešivskim dvorom. Danes nanj spominjajo razvaline.
- Na posestvu je obratoval mlin.
- Leta 2008 pa je mlin po dolgem času spet pognala voda.
- Lep primer ohranjanja kulturne dediščine.

Šola Razbor

- Najvišje ležeča devetletna osnovna šola v Sloveniji.
- Na šoli poteka pouk 9. razredov.
- V šolskem letu 2020/2021 je na šoli 28 učencev.
- Stoji v središču kraja ob cerkvi in župnišču.

Rekreacija, turizem in prireditve

- Pešpoti (Benediktova pot, Slovenska planinska pešpot, Šaleška planinska pešpot, Pohod 14. divizije, Vranov let, Evropska pešpot E6), kolesarska pot okoli Uršlje gore.
- Okrepčitev: Gostilna Balek, gostilna Pečoler, turizem na Kmetiji Rdečnik, gostilna Rihter.
- Teden vaške skupnosti in srečanje godcev samoukov na Podvajski ravni (julij), prireditve ob pustu in Materinskem dnevu v šoli.

Velenjska kotlina | Kum | Golte | Smrekovec | Središče Razborja | Molakov vrh | Uršija gora

4. 1. TRŽENJE BROŠURE

Brošuro smo izdelale za namen trženja. Ponudile smo jo KD Razbor, da jo objavi na Facebook stran, kar so tudi storili. Tako je brošura dostopna širšemu krogu ljudi. V prihodnje jo bomo ponudile tudi organizatorjem poti, da preko spleta omogočijo dostop do nje. Želimo si, da bi brošura bila dostopna tudi v gostilnah v kraju in na točkah, kjer pohodniki dobijo žige.

27

5. ZAKLJUČEK

Raziskovale smo domači kraj Razbor. Ugotovile smo, da je tukaj veliko kulturnih in naravnih znamenitosti. Opisale smo sledeče kulturne znamenitosti, ki so znane doma in okrog: Uršlja gora, Plešivski mlin, Plešivski dvor, cerkev sv. Danijela... Pod naravne znamenitosti smo prikazale razglede na okoliške gore na dveh točkah, kjer se največ turistov ustavlja. Same smo preko panoramskih slik spoznale okoliške vrhove.

Raziskovale smo tudi poti, ki peljejo skozi naš kraj. Spoznale smo, da je skozi našo vas kar nekaj pešpoti ter tudi kolesarska pot.

Najbolj ključne informacije za turiste smo zbrale v brošuri.

Pri nalogi smo si postavile sledeče hipoteze, ki smo jih skozi nalogo potrdile. Ugotovile smo, da Razbor še nima predstavitvene brošure kraja. Zato smo to naredile mi. Prav tako smo med prebiranjem in zapisovanjem zbranega gradiva in raziskovanjem kraja ugotovile, da ima kraj bogato zgodovinsko in kulturno dediščino. Ugotovile smo, da je center kraja je najbolj obiskana točka v kraju. Na tej točki je opaziti največ pohodnikov, saj je v gostilni Pečolar tudi kontrolna točka, kjer krajani dobijo žig ter se lahko okrepčajo. Prav tako se je potrdila hipoteza, da skozi kraj potekajo različne pohodniške poti. Te poti smo opisale v nalogi.

Priložnost vidimo, da bi brošuro v prihodnje natisnile in jih dale na kontrolne točke in na splet, kjer bi si jih lahko turisti tudi pogledali oz. si jih natisnili.

6. SEZNAM VIROV IN LITERATURE

- Andrejc, J. idr. (2020) Tu smo doma. Razbor: Kulturno društvo.
- Glasenčnik, A.(2008). Geografija samotnih kmetij na Razborju. Ljubljana. Filozofska fakulteta.
- Verdev, H. idr. (2019) Radovednih pet. Učbenik za družbo v 4. razredu osnovne šole. Ljubljana. Rokus klett. (citirano 14.1.2021). Dostopno na internetu na naslovu: https://folio.rokus-klett.si/?credit=R5DRU4_ucb&pages=48-49
- <https://www.stat.si/statweb>, pridobljeno 12. 2. 2021.
- <https://obhodnice.pzs.si/index.php?pid=16>, pridobljeno 12. 2. 2021.
- <https://www.koroska.si/e6-skozi-koro%C5%A1ko>, pridobljeno 12. 2. 2021.
- https://eupoti.com/kontrolne_tocke_dnevniki.htm, pridobljeno 12. 2. 2021.
- [https://sl.wikipedia.org/wiki/14._\(slovenska\)_divizija_\(NOVJ\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/14._(slovenska)_divizija_(NOVJ)), pridobljeno 12. 2. 2021.
- <https://obhodnice.pzs.si/index.php?pid=39>, pridobljeno 12. 2. 2021.
- <https://www.kath-kirche-kaernten.at/dioezese/detail/C2646/benediktova-pot-od-samostana-do-samostana>, pridobljeno 12. 2. 2021.
- <http://zb-nob-zgornja-savinjska.si/vranov-let/>, pridobljeno 12. 2. 2021.
- Legendi o Uršlji gori: O mehki skali, O sveti Uršuli in povodnem možu (2005).

7. PRILOGE

BROŠURA